

VAIK IR JAUNIMO DALYVAVIMO AKCIJ VOKIETIJOJE TIKSL ANALIZ

Stefanas Danneris

(Leipcigo taikom j moksl universitetas)

Jau kelerius metus Vokietijoje diskutuojama apie vaik ir jaunimo dalyvavimo akcij modelius. Aktyviai svarstomos politin s vaik ir jaunimo dalyvavimo teis s. Ta iau iki šiol n ra pagr st žini apie vaik ir jaunimo dalyvavimo akcijas. Tolesni svarstymai tur t prisid ti prie šios mažai sistemiškai nušviestos politin s ir pedagogin s srities. Svarbiausia yra dalyvavimo akcij ¹ tikslai.

1. Trys tipiniai dalyvavimo akcij tikslai

Tikslai, tiesiogiai arba netiesiogiai susij su vaik dalyvavimo akcijomis, skirstomi tris grupes: vieni tikslai remiasi demokratijos teorijos svarstymais, kita tiksl grup grindžiama politiniu lavinimu, tre ia tiksl kryptis pasireiškia pasisakymais apie specifin vaik ir jaunimo ekspertiz .

Demokratijos teorija pagr stas tikslas matyti iš šio pasisakymo: *Po truput imama pripažinti, kad vaikai neturi b ti aukl jami kaip nesubrend suaugusieji, kurie v liau tur s išmokti visuomenini funkcij , ta iau turi b ti suprantami kaip savarankiški subjektai ir lygiateisiai visuomen s nariai, turintys savo teises ir interesus. Kaip kitos visuomenin s grup s, turin ios savo teises ir interesus, vaikai taip pat turi tur ti galimyb aktyviai dalyvauti politiniame ugdyme².*

Politinio ugdymo modeliuose randama ši min i : *socializacijos s km reiškia, kad atsakomyb susilieja su bendruomeniškumu. Tam dalyvavimas yra b tinas reikalavimas. Šioje vietoje svarbu atsakyti, ar nepavykusi, sutrukdyta arba nevysiška socializacija, paskutiniu metu pasireiškianti kaip jaunimo delinkventinis elgesys, n ra glaudžiai susijusi su nepakankamu dalyvavimu. Manau, tur tume labiau remtis supratimu, kad socialiniams mokymosi procesams – kalbama kaip tik apie juos – s kmingai vykti reikia tam tikr s lyg . Neatskirama sudedamoji j dalis yra traukimas, skatinimas veikti drauge, sugeb jimas prisid ti ir tapti priimtam³.*

Ta iau taip pat iš vaik ir jaunimo laukiama ekspert vaidmens. Be kita ko, tai aišk ja iš toliau pateikiamos pozicijos: *Dalyvaujant vaikams, susidaro erdv rengti ne prast žaidim aikštel , kurios poveikis peržengia miesto dalies ribas, joje lankosi vaikai iš viso miesto. Kadangi buvo planuojama dalyvaujant vaikams, nebuvo joki kontroversini diskusij d l turinio Pagalbos jaunimui komitete. Vaikams buvo pripažinta ekspert funkcija⁴.*

Žvilgsnis pateiktus pranešimus apie projektus ir modelius parodo: yra trys dalyvavimo akcij tikslai. Pirmas tikslas yra sudaryti galimyb vaikams ir jaunimui gyvendinti savo pilietin teis kurti save ir dalyvauti visuomen s gyvenime. Antras tikslas – leisti vaikams ir jaunimui dalyvauti kuriant bendruomen ir tai motyvuoti. Dalyvavimo akcijos taip pat yra suprantamos kaip politinio lavinimo priemon s. Tre ias tikslas – sudaryti galimyb vaikams ir jaunimui dalyvauti specifin je ekspertiz je planuojant jiems palanki miesto aplink ir taip gerinti miesto planavimo sprendim kokyb .

2. Ar šie trys tikslai dera

Pastebima yra viena: visi trys tikslai skirtinguose modeliuose dažniausiai pateikiami drauge⁵. Tik iš dalies trys tikslai susiejami tiesiogiai. Ir tik retai jie aiškiai atskiriami vienas nuo kito kaip skirtingi tikslai. Paprastai modeliuose nutylimas reikalavimas vienu metu konkre ioje dalyvavimo akcijoje siekti vis tiksl . Trumpai tariant, nustatyta, kad dalyvavimo akcija drauge gali b ti politin akcija, mokymo planai ir ekspert dirbtuv .

Tačiau gali slypti problema, kadangi kiekvienas tikslas vaikams ir jaunimui turi tam tikrą sektinį vaidmenį apibrėžiamas žiniomis. Pirmas tikslas jiems priskiria iš dalies pilnamečio piliečio, turinčio teisę dalyvauti priimančiu sprendimus, vaidmenį. Antras tikslas jiems priskiria besimokančio žinio vaidmenį, o trečiasis tikslas – vaidmenį piliečio, turinčio tam tikrą nepaneigiamą žinią.

Kitaip tariant, atrodo, tarsi šios veikos formos klostytis pagal tikslą pateikimą. Iš pirmo žvilgsnio pirmas tikslas atrodo turintis simetrišką veikos formą (vaikai ir suaugusieji turi vienodas teises). Antras tikslas simetrijoje lyg ir pateikia suaugusiems palankesnę formą: jie turi žinoti ir jas perduoda vaikams. Trečiasis tikslas asimetrijoje pateikia palankiau vaikams – suaugusieji mokosi iš jų.

Žinoma, šio pirmo vertinimo neužtenka. Jo reikia tam, kad iš arčiau pažvelgus vaikų ir suaugusiųjų santykių simetrijos ir asimetrijos problema būtų padarytas antras žingsnis nagrinėjant trijų išvardytų dalyvavimo akcijų tikslų sąsajas.

2.1. Dalyvavimo akcijos ir politiniai tikslai. Siekiant pirmo – demokratijos teorija grindžiamo – tikslo, mažiau tikimasi pedagoginio suaugusiųjų ir vaikų santykio, labiau siekiama politinio abiejų grupių ryšio. Vaikai ir jaunimas pirmiausiai suprantami ne kaip besimokantys, o kaip sprendimų priėmėjai, savo interesus atstovai, su kuriais galima derintis. Iš pirmo žvilgsnio politiškai nulemtos veikos formos atrodo išdėstytos simetriškai. Pažvelgus atidžiau, pasirodo, vaizdas simetrijos ir asimetrijos laipsniai. Pavyzdžiui, tai tampa aišku nagrinėjant Šrioderio (Schröder) modelį, kuriame pateikiamos ir apibendrinamos vaikus ir jaunimo politinio dalyvavimo formos. Vadovavimas šiems procesams apima skalę nuo visiškos takos iki gebėjimo apsispręsti.

Dažniausiai vadovavimas vyksta šiais etapais:

- sugebėjimas apsispręsti;
- sugebėjimas savarankiškai veikti;
- dalyvavimas priimančiu sprendimus;
- veikimas drauge;
- vadovaujamas, bet informuotas;
- dalyvavimas;
- dalyvavimas „su alibi“;
- buvimas dekoracija;
- taktika⁶.

Sugebant apsispręsti, savarankiškai veikti, dalyvauti priimančiu sprendimus – šiais etapais vaikai ir jaunuoliai priimami beveik kaip lygiavertiniai politiniai partneriai. Atsižvelgiant į tai, kuris etapas gyvendinamas, suaugusieji vaikų ir jaunuolių atžvilgiu pasirenka vaikus vaidmenis:

- veikiant drauge, suaugusysis yra iniciatorius ir sprendimų priėmėjas;
- priimančiu sprendimus dalyvaujant, suaugusysis yra iniciatorius, diskutuojantis partneris ir sprendimų priėmimo dalyvis;
- realizuojant sugebėjimą savarankiškai veikti, suaugusysis yra patarėjas, pozityviai reaguojantis vaikų iniciatyvą, bet nesprendžiantis drauge;
- sugebėjimo apsispręsti atveju suaugusysis yra informuotas pašalinis.

Pirmas sąrašas. Dalyvavimo akcijų, suprantamų kaip politinių priemonių, kontekste suaugusįjį galima apibrėžti kaip:

- 1) informuoti asmenį;
- 2) patarėjas;
- 3) dalyvaujantis planuojant (kuris drauge su vaikais ir jaunuoliais parengia planą ir pateikia sprendimų priimančiam komitetui);
- 4) dalyvaujantis planuojant, turintis sprendimo teisę (jis drauge su vaikais ir jaunuoliais parengia planą ir pateikia sprendimų priimančiam komitetui, kuriam pats priklauso);
- 5) galiotinai priimti sprendimą (kuris, sužinojęs vaikų ir jaunuolių nuomonę, sprendžia atsakingame komitete).

Pirmas, antras ir penktas vaidmenys atitinka asimetrinius santykius, treias ir ketvirtas vaidmenys – simetriškai simetrinius santykius.

2.2. Pedagoginiai dalyvavimo akcijų tikslai. Dabar panagriname kime pedagogines sąveikas. Tai – pedagoginis požiūris, atsižvelgiant simetriją ir asimetriją vaik / jaunuoli ir suaugusiųjų santykiu. Jis susijęs su užsiimamo planavimo etapais. Kaip atskiri etapai išskiriami „pavadojantys sprendimai“, „apdairus dalyvavimas“, „regresyvus veikimas“ ir „simetriškas veikimas“⁷.

Balaufas (Ballauff) pateikia literaturoje randamą mokytojo vaidmens charakteristikos apžvalgą. Be kitų, jis pateikia šiuos pavyzdžius: mokytojas kaip tarpininkas, socialinis inžinierius, organizatorius, multiplikatorius ir informatorius⁸. Iš kiekvienas apibūdinimas implikuoja tam tikrą vaik ir suaugusiųjų santykių simetrijos ir asimetrijos mastą. Ypatingą poziciją šioje priklausomybėje turi pedagogas, Meoto apibūdinimas. Meotikos, arba Sokrato metodo, teorija nusako, kad mokytojas prisiima pribuvęs vaidmenį. Mokytojas padeda mokiniui „pagimdyti“ žinias, kurių mokinyš jau turi savyje⁹.

Peržvelgiant šiuose ir kituose¹⁰ modeliuose tiesiogiai ar netiesiogiai pateikiamus suaugusiųjų vaidmenų pedagoginėse sąveikose aprašymus ir pasirenkant tokį, kuris pateikiamas dalyvavimo projektuose, pagal atitinkamą formą galima sudaryti toliau pateikiamą sąrašą.

Antras sąrašas. Dalyvavimo akcijų, suprantamų kaip pedagoginės priemonės, kontekste suaugusieji gali būti apibūdinami taip:

- 1) patarėjai (kuriuos kreipiasi vaikai ir jaunuoliai, kai jiems prireikia pagalbos atliekant pačią užsibrėžtą užduotį);
- 2) medžiagos ir veiklos siūlytojai (iš kurios vaikai ir jaunuoliai gali, bet neprivalo rinktis);
- 3) akcijos rėmėjai, medžiagų derinimo, iš kurio renkami vaikai, nustatytojai;
- 4) pokalbių moderatoriai (kurie apibendrina pokalbio rezultatus ir suteikia žodį, sudarydami galimybę pasisakyti visiems);
- 5) meotai (kurie vaikus traukia į mokymų procesą, vardią prieštaravimus, nepateikdami jokių atsakymų ir sprendimų);
- 6) užduočių skirstytojai;
- 7) tiesiogiai mokantys (pranešimo, pokalbio metu);
- 8) giriantys, skatinantys;
- 9) vaikų atliktų užduočių tikrintojai, vertintojai;
- 10) baudėjai.

Vaidmenų sąrašą sudarytas taip, kad, kylant iš pirmos pozicijos dešimt, didėja pedagoginė taktika ir atitinkamai stiprėja vaik / jaunuoli ir suaugusiųjų asimetrija.

2.3. Dalyvavimo akcijos, kurias galima vertinti kaip ekspertų darbo grupes. Dalyvavimo akcijų šalininkai pabrėžia, kad vaikai ir jaunimas turi svarbią tam tikros srities žinią. Jie spėja, kad ši žinią panaudojimas skatina geresnį miesto kvartalo planavimo sprendimų priėmimą. Šioje priklausomybėje nurodomos ypatingos vietinės žinios, kurių turi vaikai ir jaunimas, jų požiūris ir samprata, svarbu yra tai, kad vaikai ir jaunimas geriau supranta, kas atitinka jų interesus ir kas jiems prieštarauja. Taigi dalyvavimo akcijose svarbus tikslas yra panaudoti vaikus ir jaunimą kaip ekspertus.

Kokią padarini vaikai ir suaugusiųjų santykiams gali turėti ekspertų vaidmens priskyrimas? Kaip vaikai ir jaunuoliai gali gyvendinti savo ekspertizę ir kokių mastų kyla mokytojų ekspertų sąveikos, kuriose suaugusieji prisiima neprofesionalų vaidmenį?

Pradedant nuo prastai neprofesionali ekspertų veikimo politinėje srityje (kalbant apie politinę konsultavimą, ekspertų iš klausymą), aiškėja, jog iš esmės dvi skirtingos asimetrijos: pirmoje esama asimetrijos tarp ekspertų, turinčių specialybines žinias, ir politikų, kuriems žinios reikalingos parengti atitinkamą politinį sprendimą, tačiau jie jų neturi. Žinių pasiskirstymo forma yra

asimetrin . Antroje egzistuoja asimetrija tarp ekspert , suteikian i specialios informacijos ir pasi lym , bei politik , kurie šiomis žiniomis pasinaudoja arba ne prieš priimdami politin sprendim . Šiuo atveju asimetrinis yra politin s valdžios pasiskirstymas.

Kitaip nei prastas ekspert išklausymas, esama atvej , kai pilie iai pamažu patys tampa ekspertais (panašiai kaip alternatyvi ekspert atveju). Kadangi, kaip rašo Robertas Jungkas ir Nobertas R. Miulertas (Robert Jungk ir Nobert R. Müller), *darbo tikslas grup se yra tas, kad kiekvienas suinteresuotas pilietis traukiamas sprendim pri mim , kuriuo iki tol užsiimdavo tik politikai, ekspertai ir planuotojai. Mes norime suteikti dr sos kiekvienam ir parodyti, kad galima dalyvauti kalbant apie didelius tikslus, kadangi jo žinios ir iš j kylantys pageidavimai svarb s atei iai*¹¹. Pagrindin funkcija ateities darbo grup se priklauso moderatoriui. Jo vaidmuo aprašomas taip: *Moderatori mes suprantame kaip skatintoj , r m j ir pagalbinink viename asmenyje. Moderatorius, kaip id j skatintojas, sukuria b tin klimat , kuriame gali gimti kažkas naujo. Be to, jis turi priži r ti dirbtuv s taisykli laikym si, pernelyg stipriai neglobodamas grup s. Jo funkcija panaši švelnios pribuv jos darb* ¹².

Verta d mesio yra tai, kad ateities darbo grup se vis dažniau naudojamas meotinis metodas¹³. Tokiam metodui šiame kontekste reikia, kad darbo grup s dalyviai b t tam tikrais, ne vardytais ekspertais. Ši ekspertiz yra aiškiai neapibr žta tuo poži riu, kad darbo grup s nariai jos s moningai dar nesuvokia ir tik l tai aiškinasi: t. y. žingsnis po žingsnio ji pasiekia dienos švies .

Kalbant apie ateities darbo grup s koncepcij ir apie neapibr žto, nes moningo žinojimo aiškinim si, kyla klausimas, ar ji n ra panaši s veikos pavyzdžius dalyvavimo akcijose, kurios traukia vaikus kaip ekspertus.

Iš tikr j galima rodyti, kad ateities darbo grup s metodo modifikuota forma dabar yra naudojama vaik ir jaunimo dalyvavimo akcijose. Ši akcij metod aprašym galima rasti, pavyzdžiui, Vokietijos pagalbos vaikams organizacijos, Moter ir jaunimo ministerijos bei Šl zvigo-Holšteino žem s but bei miesto statyb skyriaus publikacijoje¹⁴. Tarp j yra ir meotinis metodas. Tod l yra aišku, kad dalyviai yra apibr žiami kaip ekspertai. Šios publikacijos pabaigoje remiantis pavyzdiniu projektu yra pateikiama ekspertiz s ataskaita, kuri pareng vaikai ir jaunimas.

Kitame projekto pranešime, kur pareng Vestfalijos-Lipe žem s Jaunimo reikal tarnyba, taip pat daug kart ir labai aiškiai minimas dalyvaujan i jaunuoli kaip ekspert vaidmuo. Tai matyti ir iš pavadinimo: *JUNEX – jaunieji ekspertai planuoja jaunimo kavin : dalyvavimo modelis.*

ia taip pat, remiantis ateities darbo grup s koncepcija, yra aprašomas moderatoriaus kaip eksperto ir neutralus vaidmuo¹⁵.

Perskai ius šiuos ir kitus program pranešimus, galima sudaryti suaugusi j dalyvi vaidmen s raš .

Tre ias s rašas. Dalyvavimo akcijose, kurios apibr žiamos kaip ekspert darbo grup s, suaugusysis gali b ti:

- 1) informacijos teik jas;
- 2) organizatorius;
- 3) problem ir užduo i , kurias reikia spr sti, aiškintojas;
- 4) pokalbi moderatorius (apibendrina pokalbi rezultatus ir leidžia kiekvienam pasisakyti, išd styti savo nuomon);
- 5) fantazijos žadintojas (padeda atsikratyti stereotip);
- 6) meotas (padeda rasti s vokas, kurios dalyviams yra tik implicitiškai s moningos);
- 7) formali proces reguliuotojas (nelemdamas esmini sprendimo proces , priži ri, kad atskiros darbo faz s eit eil s tvarka);
- 8) sprendim teis turintis asmuo (kartu su kitais suaugusiais tam tikroje komisijoje duoda užsakymus atlikti ekspertiz , o j atlikus, sprendžia, ar imtis tam tikr priemoni).

3. vertinimas: ar šie tikslai yra suderinami?

Šio straipsnio pradžioje pažymėjome, kad visada yra trys tikslai, susiję su dalyvavimo akcijomis:

Pirmas – besiremiantis demokratija tikslas – gyvendinti vaikų ir jaunimo teisę pasinaudoti pilietine asmeninio apsisprendimo teise ir teise dalyvauti priimant sprendimus. Antras tikslas – motyvuoti dalyvaujančius vaikus ir jaunimą ir sukurti sąlygas, kad jie ilgai dalyvautų kurdami ir organizuodami savo bendruomenės gyvenimą. Tiesioginis dalyvavimo akcijos yra apibrėžiamas kaip politinio lavinimo priemonė. Trečiasis tikslas – specifines vaikų ir jaunimo ekspertizes traukti vaikams palankios miesto planavimo ir taip pagerinti miesto planavimo sprendimų kokybę.

Ar šie tikslai apskritai yra suderinami? Tai išsiaiškinti buvo analizuojamos veiklos formos, susijusios su šiais trimis tikslais. Kiekvienas tikslas, toks buvo mūsų preliminarus rezultatas, yra susijęs su veiklos formomis, kurias galima skirstyti pagal jų naudojimo intensyvumą. Analizuojant šiuos tris sąrašus, kilo klausimas, ar galima rasti panašumų, sankirtos taškų, kurie galėtų patvirtinti, kad pirmas ir trečiasis tikslai tam tikromis aplinkybėmis gali būti suderinami.

Kita klausimo formulė: ar yra viena, o gal ir keletas veiklos formų, kuriomis suaugusieji vienodai galėtų užmegzti tiek politinį, tiek pedagoginį ryšį, tiek santykį su vaikais ir jaunimu kaip ekspertais? Radus tokią veiklos formą būtų galima kalbėti apie trįsminį pagrindinį dalyvavimo akcijų tikslų suderinimą.

Toliau buvo imtasi pavyzdinių vaidmenų palyginimo. Vaidmenims palyginti remtasi trimis pateiktais sąrašais. Analizuoti pavyzdžiai, kuriais remiantis galima akivaizdžiai pastebėti mažiausiai dvi sąrašų sutapt.

3.1. Meot vaidmuo. Akivaizdu, kad tiek pedagoginis veiklos veikimas, tiek veiklos veikimas su ekspertais meot veiklos forma yra svarbi. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad galima rasti sutapimą: jeigu suaugusysis, dirbdamas dalyvavimo akcijoje su vaikais ir jaunimu, naudojasi meotine veiklos forma, jam, matyt, pavyks užmegzti tiek pedagoginį ryšį, tiek ryšį su vaikais / jaunimu kaip ekspertais. Ar tai patvirtina nuoseklesnis tyrimas?

Nuoseklesnis tyrimas parodo, kad, atsižvelgiant į kontekstą, meotika suprantama labai vairiai: *Pedagogas* nori padėti „gimti“ miniai, kuri jis pats jau žino. Nauja pedagogui tam tikromis aplinkybėmis yra kaip vystosi pats „gimimo“ procesas: kaip vaikas kovoja, formuluodamas implicitinį žinojimą, ir kokius kelius bei klystkelius turi nueiti. Tačiau rezultatas yra aiškus ir pedagogui jau žinomas.

Tai galima stebėti ne tik taikant pirminį sokratiškąjį metodą, kuris perteiktas Platono „Menone“. Vagenšaino (Wagenschein), šiuolaikinio sokratiškojo modelio atstovo, samprotavimais pirmą sąlygą taip pat yra ta, kad miniai reikia turėti bent nukreiptą link vieno tikslo, kuris pedagogui yra žinomas ir kurio jis laikosi nuo pat pradžių¹⁶.

Tai prieštarauja *ateities darbo grupės* koncepcijos moderatoriaus / meoto vaidmens sampratai. Jis moderatorius nežino, kokio rezultato siekti turi darbo grupė. Jis padeda „pagimdyti“ mintis, tačiau jis nežino, kokios jos bus. Kitaip nei pedagoginis meotika, darbo meotikai nežinomi rezultatai.

Panašiai kaip pedagogas, darbo grupės moderatorius padeda dalyviams išsilaisvinti iš jau egzistuojančių mįsčių ir sprendimo pavyzdžių neanalizuodamas. Pedagogas tai daro, norėdamas pažadinti kritinį mąstymą ir užtikrinti, kad galiausiai tai, kas buvo atrasta, išsiaiškinta, būtų išties ir suprasta. Darbo grupės moderatorius, atviras šiai, specialiai stengiasi sukurti erdvę tam, kad dalyviai implicitiškai jau žino, o jis – nežino.

3.2. Sprendimų teis turinį vaidmuo. Lyginant pirmą ir trečią sąrašus, matyti, kad abiejuose sąrašuose minimas *sprendimų teis turinį* vaidmuo. Ir iš pat pradžių atrodo, kad yra

sankirtos tašk ir galima galvoti apie tiksl suderinamum . Ta iau sigilinus matyti, kad, atsižvelgiant kontekst , skiriasi ir vaidmen l kes iai: pirmo s rašo pradžios taškas – politiškai aktyvus suaugusysis bendrauja su politiškai aktyviais vaikais ir jaunimu. Remiantis reprezentatyvios demokratijos principais, išsamaus nuomon s formavimo proceso metu yra surenkama informacija apie vairi gyventoj grupi interesus, taip pat apie vaik ir jaunimo interesus. galiotieji suaugusieji, kaip išrinkti tautos atstovai, pabaigoje vertina vairi informacij ir priima sprendimus.

Apm styti verta šias mintis: visiems pirmo s rašo vaidmenims reikia, kad vaik ir jaunimo politines pilietin s teises b t atsižvelgta labai rimtai ir tai b t svarbus politinis atvejis (o ne simuliacija). Ta iau b tent šis politinis atvejis paprastai kelia didesnius arba mažesnius konfliktus. Tai politin se mokslin se koncepcijose visada pabr žiama kaip konkurencin demokratija. Pavyzdžiui, Oberreuteris (Oberreuter) mano, kad politiniuose procesuose pliuralizmas, gin as ir kova d l valdžios turi b ti pagrindiniai elementai¹⁷. Perfrazuojant m s temai, tai reikšt : jeigu dalyvavimo projektuose komunikacija iš tikt j bus interpretuojama grynai politikos, tai reiškia, kad konfliktin je situacijoje (kai skiriasi suaugusi j ir vaik / jaunimo nuomon s) sprendimo teis turintys suaugusieji vaikus suvokia kaip priešinikus ir atitinkamai, nusiteik prieš juos, elgiasi.

Kitaip tariant, kai tik vaikai ir jaunimas apibr žiami kaip politikos veik jai, jie apleidžia pedagoginiais principais besiremian i veiklos erdv ir pereina politini proces realyb . Kaip ir visi kiti politikos veik jai, sprendžiant gin us, jie gali b ti tiek laim tojai, tiek pralaim tojai. Ir jeigu dalyvavimo projektuose kyla gin ir tam tikrais atvejais atmetami vaik ir jaunimo si lymai, tai nereiškia – remiantis politiniais principais – kad dalyvavimo projektas buvo blogas arba kad vaikus ir jaunim kaip dalyvius bei j si lymus nebuvo atsižvelgta, tai reiškia tik tiek, kad jie kovodami d l valdžios pralaim jo.

Visai kitoks yra sprendim teis turin i suaugusi j ir vaik bei jaunimo iš tre io s rašo santykis. Iš jau min to pavyzdžio (JUNEX projekto) matyti, kad politin sprendim teis turintys suaugusieji gali vaikams ir jaunimui pateikti ekspertiz s užsakym ir j atlikus, vertin informacij , jie gali priimti sprendim d l tam tikt priemoni . Tai reiškia, kad su vaikais ir jaunimu šiuo atveju yra bendradarbiaujama grei iau kaip su vaik ir jaunimo gyvenimo ekspertais nei kaip su interes atstovais. Suaugusieji tikisi iš vaik mažesn s politin s valios, bet daugiau specifini žini , kuriomis tik jie disponuoja. Dar tiksliau išsireiškus: ia kalbama grei iau apie dalyvaujan i j paslaug teikimo santyk nei apie politin bendradarbiavim .

3.3. Patar jo vaidmuo. Aptarsime *patar jo* veiklos form . Ji nurodoma tiek pirmame, tiek antrame s rašuose.

Pirmiausiai kalbama apie patar j , padedant vaikams ir jaunimui, kurie patys inicijuoja ir gyvendina projekt . Suaug s patar jas vaik ir jaunimo pageidavimu ir prašymu si lo tam tikras paslaugas. Tuo jis nori pad ti vaikams ir jaunimui pasinaudoti savo pilietine apsisprendimo teise ir teise dalyvauti priimant sprendimus j pa i pasirinktoje specifin je srityje, ir j gyvendinti.

Antra, taip pat kalbama apie patar j , padedant vaikams ir jaunimui, kurie patys inicijuoja ir gyvendina projekt . Suaug s patar jas vaik ir jaunimo prašymu teikia informacij ir interpretacijas. Jis tai daro, kad motyvuot ir pad t vaikams bei jaunimui ilg laik dalyvauti kuriant ir organizuojant j pa i bendruomen s gyvenim , ir tai jis interpretuoja kaip našt politin lavinim .

Abu patar j vaidmenys yra labai panašt . Abiem atvejais vaikams ir jaunimui palikta didel apsisprendimo laisv . Suaugusysis perima grei iau reaguojan io asmens vaidmen , o vaikams ir jaunimui perduoda tikt j iniciatyv .

Dabar remdamiesi pavyzdžiu aptarkime, koks patar jo vaidmuo konfliktinėje situacijoje. sivaizduokime, kad jaunimas organizuoja seną, tušią pastatą, kuris priklauso bendruomenei, „už mim“, kad jame galėtų kurti Jaunimo centrą. Kyla jaunimo bei policijos ir miesto savivaldybės konfliktas. A variantas: jaunimas konsultuoja suaugusį, kuris yra suinteresuotas politiškai, bet ne pedagogiškai. B variantas: jaunimas konsultuoja pagalbos jaunimui visuomeninės organizacijos darbuotoją, kuris rėpinosi šiuo jaunimu ilgesnį laiką savo staigoje. sivaizduokime, kad jaunimas dėl savo „aštraus“ elgsenos būdo patenka į konfliktą su savo patarėjais, manančiais, kad jaunimo reikalavimai yra per dideli ir taip elgdamiesi jie pažeidžia statymus ir gali būti patraukti baudžiamojon atsakomybėn. sivaizduokime, kad patarėjo ir jaunimo nuomonių skirtumas yra toks didelis, kad ne manomas joks kompromisas. Kaip šis nuomonių skirtumas ir galimus konflikto padarinius interpretuoja politinis patarėjas ir kaip – pedagoginis patarėjas?

Politiniam patarėjui situacija atrodo palyginti aiški. Jis, kalbant apie paslaugas, politiškai aktyviam jaunimui suteikė informaciją ir davė patarimą. Politinis patarėjas toleruoja jaunimo „aštri“ elgseną kaip būdą, kur pasirinkti jie gyvendina savo pilietinį apsisprendimo teisę ir teisę dalyvauti priimančiuose sprendimuose. Jis neprisiima atsakomybės už tai, ką jaunimas daro. Jam atrodo pateisinama ir normalu visiškai atsiriboti nuo savo kaip patarėjo veiklos ir jį atsisakyti teikti paslaugas.

Pedagoginis patarėjas konfliktinę situaciją suvokia sudėtingiau. Jis ir toliau konsultuoja jaunimą, kadangi ši jaunimo akcija interpretuojama kaip mokymasis politikos. Pedagoginis patarėjas mano, kad jaunimas yra pakankamai savarankiškas ir gali politinę akciją gyvendinti pagal savo scenarijų. Tačiau kartu jis vadovaujasi nuomone, kad jaunimas „ne visada žino, ką daro“ ir kad rimtam politiniam atvejui jis dar nėra pakankamai subrendęs. Todėl pedagoginiam patarėjui yra svarbu nenutraukti santykių su jaunimu, nes, jo nuomone, jaunimas turi „dirbti“ su komunaline politikos realybe, bet ne jai pasiduoti ir palikti.

* * *

Remiantis pirmaisiais tyrimais-pavyzdžiais, negalima rasti tokių veiklos formų, kuriomis suaugusieji galėtų vienu metu užmegzti *tiesioginį* politinį, *tiesioginį* pedagoginį ryšį, *tiesioginį* santykį su vaikais / jaunimu kaip su ekspertais. O tai visgi galima interpretuoti kaip patvirtinimą, kad šis teiginys yra teisingas: ne manoma vienu metu tris minėtus pagrindinius dalyvavimo akcijos tikslus rasti konkrečiame atvejyje.

Ši negalutinė išvada leidžia formuluoti kitas hipotezes, kurios atskleidžia praktines patirties, gyvendinant dalyvavimo akcijas, prieštaravimus. Jeigu dalyvavimo akcijos tikslai yra nesuderinami, šie prieštaravimai turėtų būti pastebimi ir praktikoje. Kokie galėtų būti šie prieštaravimai? Trys hipotezės.

- Suaugusiųjų komunikacijos dalyvavimo akcijose stilius labai dažnai lemia du „pranešimai“: „Tu man reikalingas kaip ekspertas“ ir kartu: „Aš tau parodysiu, kas iš tiesų yra svarbu.“
- Dalyvavimo akcijos labai dažnai „parduodamos“ vaikams ir jaunimui kaip tikros politinės akcijos, siekiant paskatinti juos dalyvauti, tačiau jos gyvendinamos kaip faktinės politinio lavinimo priemonės – taip, kad svarbus politinis atvejis galiausiai lieka tik simuliacija.
- Kartais pedagogiškai organizuotos dalyvavimo akcijos visuomenei pateikiamos kaip politinio sprendimo priemonės kartu su formomis, kad būtų sudarytas spaudimas, jog tam tikri komunaliniai politikos sprendimai norint juos vaikams ir jaunimui – tačiau iš tiesų vaikams ir jaunimui faktiškai kartu nieko nesprendžiant, buvo panaudoti tik kaip instrumentai.

Atėityje šios ir kitos hipotezės turi būti patikrintos.

Nuorodos:

1. Palyginti: Stefan Danner. Politin s akcijos, mokymosi motyvacija arba ekspert darbo grup , naujas rinkinys. 2000, Nr. 40, p. 211–232.
2. Peter Apel / Reinhard Pach (Anm. 1), p. 23.
3. Gisela Ulrich. vadas tem : vaik ir jaunuoli dalyvavimas. Konferencijos medžiaga 1996 m. gruodžio 2–3 d. Kelnas, Bona, 1997. P. 7.
4. Peter Apel / Reinhard Pach (Anm. 1), p. 117.
5. Palyginti: Pagalba vaikams Vokietijoje Šlesvigas-Holšteinas, Planavimas su fantazija. Darbo grup s ir pagalbos vaikams ir jaunimui planavimas. Berlynas, Kyli, 1996; Vestfalijos-Lip s jaunimo reikal tarnyba, JUNEX – jauni ekspertai planuoja jaunimo kavin , dalyvavimo modelis. Miunsteris, 1997.
6. Palyginti: Ri ardas Šrioderis. Pokalbis su vaikais. Veinheimas, 1995. P. 16.
7. Palyginti: Raineris Vinkelis. Sutrukdyta pamoka. Bochumas, 1996. P. 44.
8. Palyginti: Teodoras Balaufas. B ti mokytoju ia ir dabar. Esenas, 1985. P. 74.
9. Teodoras Balaufas. Sistemini pedagogika. Heidelbergas, 1962. P. 82.
Gustavas Hekmanas. Sokratiškas pokalbis. Frankfurtas prie Maino, 1993. P. 13;
Klaugas Prange. Užsi mimo formos. Bad Heilbrunas, 1986. P. 29.
10. Martinas Vagenšeinas. Suprasti mokym si. Veinheimas ir Bazelis, 1982. P. 113;
Manfredas Bionšas. Užsi mimo metodai. Leo Rotas. Miunchenas, 1994. P. 724.
11. Robertas Jungkas / Norbertas R. Miulertas. Ateities darbo grup s. Miunchenas, 1989. P. 17.
12. Ten pat, p. 147.
13. Palyginti: ten pat, p. 149.
14. Palyginti: Deutsches Kinderhilfswerk, 1996 (Anm. 8). P. 26.
15. Palyginti: Vestfalijos-Lip žem s Jaunimo reikal tarnyba (Landesjugendamt Westfalesn-Lippe) (Anm. 8), p. 48 ir 52.
16. Vagenšeinas (Wagenschein) (Anm. 12), p. 93, 114.
17. Palyginti: Heinrich Oberreuter. Defizite der Streitkultur in der Parteiendemokratie // Ulrich Sarcinelli (Hrgs.); Demokratische Streitkultur. Bonn 1990, p. 78f.

Iš vokie i kalbos vert *Egl Rimšait* ir *Solveiga Jankauskait* (Vilniaus universitetas, Socialinio darbo katedra)